

Rådet for psykisk helse

Postadresse: Postboks 817 Sentrum, 0104 Oslo

Besøksadresse: Grensen 13, 0159 Oslo

Tlf 23 10 38 80

post@psykiskhelse.no

Bank: 1609.08.79875

www.psykiskhelse.no

Org.nr. 971524499

Helse- og omsorgskomiteen

11. mars 2021

Skriftlig innspill angående rusreformen

Rådet for psykisk helse ønsker en dreining i ruspolitikken fra straff til behandling velkomment. Stigmatisering og straff er en stor brems for restitusjon og heving av fungeringsnivå. Vi mener at ved å slutte å straffe mennesker for deres lidelser og symptomer vil enkeltmennesket få bedre mulighet til effektiv hjelp, lindring og tilfriskning, og samfunnet vil få flere mennesker inn i arbeid og ut av kriminalitet.

Hva gjør at noen utvikler et problematisk forhold til rus?

Årsakene til at mennesker utvikler en rusmiddelavhengighet er varierte og sammensatte og vil alltid være individuelle. Ved å se på de overordnede linjene kan vi se hvordan vi best kan forebygge for risiko. For mange er bruken et symptom på andre underliggende problemer, for det er som oftest ikke tilfeldig hvem som ender opp med et problematisk forhold til rus eller en rusmiddelavhengighet. Det er blant annet en stor sosial gradient i rusmiddelavhengighet. Oppvekstvilkår har mye å si både for eksponering for rus og for hvorvidt du utvikler avhengighet. Psykiske lidelser er også svært ofte en del av lidelsesbildet eller livsbelastningene for mennesker med rusavhengighet. Avhengighet kan både skyldes psykisk uhelse eller det kan gi psykisk uhelse.

Sårbarhet i ulike forhold utløser forhøyet grad av risiko, og forebygging mot rusavhengighet blant de gruppene vi vet er i fare er vesentlig i enhver satsing for å sette flest mulig mennesker i stand til å leve gode liv.

Forutsetningene for å lykkes

Forebygging

Avkriminalisering må medføre prioritering av forebyggende arbeid. Det forebyggende arbeidet må dimensjoneres for en ny lov. Vi ser ikke at dette er hensyntatt i lovforslaget fra Helse- og omsorgsdepartementet, på tross av at behovet for forebygging var en tydelig tilbakemelding fra høringsinstansene.

Vi mener fortsatt i likhet med Fagrådet – Rusfeltets hovedorganisasjon at det må utvikles nye nasjonale faglige retningslinjer for forebyggende arbeid. I dag eksisterer ingen kvalitetskrav eller retningslinjer. Å sikre kvaliteten i forebyggende arbeid er en naturlig konsekvens av rusreformen.

Rådgivningsenheten

Som en av hjørnesteinene i denne reformen, er det helt avgjørende å sikre kvalitative krav til rådgivningstjenesten. Slik forslaget foreligger nå legges det opp til stor frihet for den enkelte kommune med tanke på utforming og gjennomføring. Det er i dag store geografiske forskjeller i kommunene, både når det gjelder kompetanse og ressurser. Vi etterspør en helhetlig reform som tetter gapene i de geografiske forskjellene fremfor å forsterke dem.

Kompetanse og finansiering

Departementet skriver i forslaget at forsvarlighetskravet som ligger til helsetjenestene etter dagens regelverk vil være tilstrekkelig for å understreke at nødvendig kompetanse må inngå i den rådgivende enhetens oppgaveløsning. Det er mulig det er tilstrekkelig for å understreke dette, men det er ikke tilstrekkelig for å sikre kompetanse eller et likeverdig geografisk tilbud.

Som FHI påpeker i den forrige høringsrunden «Det er vanskelig å se for seg at sikring av kompetanse og gjennomføring av denne modellen skal kunne foregå innenfor dagens apparat uten at det vil føre til noen ekstra kostnad. Til det er ressursene i kommune for små og kompetansen for liten.»

Dette er i utgangspunktet en kostnadskrevende reform. Kommunen må settes i stand til å utføre en faktisk reform. Vi trenger en kommunal opptrapping med en oppbygging av tjenestene parallelt med en opptrapping på forebyggingsfeltet som tidligere nevnt. Utvalget skriver blant annet at et av suksesskriteriene i Portugal var en kraftig oppbygging og opprustning av tjenesteapparatet.

Avslutningsvis vil vi påpeke at vi støtter en kunnskapsbasert politikk som går bort fra straffesporet. Forskning viser at straff og sanksjonering virker mot sin hensikt og er kontraproduktivt, særlig når det gjelder unge. Straff fører heller til stigmatisering og utenforskap. Med denne reformen vil flere som sliter få behandling og potensielt bli fanget opp tidligere i sykdomsforløpet, noe som i seg selv øker sannsynlighet for bedring og effekt av behandlingsforløpet. Samtidig må dette følges med en forebyggingspolitikk som sikrer at ikke flere utvikler et problem.

Med vennlig hilsen

Rådet for psykisk helse

Tove Gundersen

Generalsekretær